

## СЛОВАЦЬКА ЕТНОЛОГІЯ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ (1948 – 1989)

*У статті аналізується становище словацької етнології в комуністичний період розвитку країни. Розглянуто досягнення та втрати дисципліни протягом 1948 – 1989 рр., приділено увагу інфраструктурі науки, основним напрямам наукових досліджень.*

*Ключові слова: історія словацької етнології, соціалізм, наукові дослідження.*

Друга половина ХХ ст. є якісно новим етапом у розвитку словацької етнології. Саме тоді ця дисципліна досягла значного розквіту, однак у сучасній словацькій історіографії їй присвячено мало уваги. Хронологічно цей етап тривав з лютого 1948 р., коли до влади прийшли комуністи, до повалення Берлінської стіни. Умовно цей відрізок часу можна поділити на такі підперіоди: I) 1948 – 1953 рр. – становлення інфраструктури науки в нових умовах, утвердження марксистської методології, формулювання завдань етнології; II) 1953 – 1960 рр. – уточнення теоретичних засад, завдань та методів наукових досліджень, ріст кількості узагальнюючих, теоретико-аналітичних праць; III) 1970 – 1980 рр. – піднесення теоретичного мислення словацької етнології радянського періоду, вихід фундаментальних узагальнюючих праць.

Перший період. Після лютневого перевороту 1948 року в країні почалися зміни, які торкнулися етнологічної науки. Перед основною науковою етнологічною інституцією – Матицею Словацькою, постало завдання: популяризація результатів досліджень та виховна робота в суспільстві. До таких кардинальних змін її наукові відділи не були готові, і в 1949 р. їх діяльність була припинена<sup>1</sup>.

Роль координатора етнологічних досліджень тоді перейшла до Інституту народознавства Словацької академії наук і мистецтв (САНМ)<sup>2</sup> на чолі із Я.Мйартаном. Там було розроблено концепцію теоретично-методологічної, науково-дослідницької та документаційної діяльності, яка, крім інтересів науки, мала враховувати нові ідеологічні умови, засвідчити лояльність владі. Основні напрями розвитку дисципліни в цей час визначилися з огляду на проведену в 1949 р. у Празі I Державну конференцію чехословацьких етнографів та фольклористів<sup>3</sup>, на якій було офіційно прийнято нову методологічну орієнтацію науки – марксистсько-ленінську методологію.

Відповідно до поставлених завдань, працівниками інституту були проведені дослідження великої патріархальної родини та проблеми відображення капіталістичного гноблення словаків в усній народній традиції. Комплексні польові дослідження в Земпліні, Новограді, Кісучах, крім ідеологічно зумовлених тем, займалися також питаннями народної архітектури, опришківського фольклору тощо<sup>4</sup>. Цими заходами керівництво Інституту намагалося запевнити політичні органи влади, що етнологія розвивається правильним шляхом. Однак нерозуміння партійчачами ситуації та специфіки завдань дисципліни призвели до звинувачень у буржуазному націоналізмі. У липні 1951 р. інститут закрили і зробили Етнологічною секцією Інституту історії<sup>5</sup>. Склалася парадоксальна ситуація – визнавалася необхідність систематичного вивчення традиційної культури словаків на противагу буржуазній науці міжвоєнного періоду (яка начебто викривлено відображала дійсність), а з іншого боку закривалася єдина (після ліквідації Матиці Словацької) установа, яка могла цим займатися<sup>6</sup>.

Початком політичної реабілітації етнології стала участь словацьких учених у II Державній конференції чехословацьких етнографів і фольклористів (Прага – 1952 р.). Пріоритетним завданням науки стало дослідження сучасного способу життя та культури народу в селах і

промислових областях. Одразу після конференції Етнографічна секція включила до плану діяльності тему "Вивчення культури та способу життя в словацькому селі під час переходу до соціалізму" як основне завдання<sup>7</sup>. Наступним кроком стало проведення відповідних польових досліджень<sup>8</sup>. Нова методологічна орієнтація секції підтвердилася і змістом десятого номера єдиного професійного етнологічного часопису країни – "Народознавчого збірника", який майже повністю був передруком праць радянських етнографів<sup>9</sup>. Завдяки цим заходам у 1952 р. із Етнографічної секції створили самостійний Кабінет народознавства в структурі новоутвореної Словацької академії наук (САН), яка заступила ліквідовану САНМ<sup>10</sup>.

1953 – 1960 роки. За кілька років склад Кабінету розширився до тринадцяти працівників, а результати наукової та видавничої діяльності засвідчили підвищення якості їхньої праці. Наукову позицію установи підсилила поява у 1953 р. нового професійного журналу "Словацьке народознавство" (Slovensky narodopis). У 1955 р. правління САН вирішило реорганізувати Кабінет народознавства в Інститут (Narodopisny Ustav)<sup>11</sup> з чотирма відділами: народного господарства та побуту; народного одягу та художньої творчості; духовної культури; науково-документального<sup>12</sup>.

У 1958 р. новим директором Інституту народознавства (далі ІН) стала Б.Філова. Її призначення було зумовлене ідеологічними причинами: вимагалось, щоб на чолі інституту став член компартії. Відповідно до вимушеного компромісу, між покликанням науки та директивами політичних органів, ІН САН намітив два напрями словацької етнографії, які залишалися пріоритетними і в 60-х роках<sup>13</sup>:

1) Культура словацького села завжди цікавила словацьке народознавство, однак систематичних досліджень до цього часу не проводилося. Проблема набула актуальності у зв'язку із процесом колективізації в країні. У словацьких етнографів з'явилася можливість за короткий час побачити зміни, трансформацію традиційних елементів культури<sup>14</sup>. Перші дослідження колгоспного села були здійснені в трьох селах (Лаб, Завадка над Хроном, Великі Залужичі) регіонів країни з різними культурними традиціями<sup>15</sup>. Негативом було те, що наука мусила перебільшувати вплив соціалістичної модернізації на селі, шукати класовий антагонізм у сільському середовищі тощо.

2) Вивчення культури робітників зумовлювалося кількома факторами. З наукового погляду це була актуальна тема, оскільки індустріалізація спричиняла приріст міського населення, а тому робила перспективним напрям етнографії міста<sup>16</sup>. З іншого боку, вивчати робітників, як один із двох класів, що беруть участь у формуванні нової соціалістичної культури було ідеологічною вимогою. Дослідження потребувало нових підходів і методів, тому що традиційні, які були націлені на виявлення архаїчних рис селянської культури, як найбільш специфічних для культури, не підходили. Незважаючи на актуальність теми, тоді не було вироблено власної адекватної методики та теорії, максимум, що тоді вдалося досягти – провести етнографічне дослідження культури сезонних робітників (у Жакаровцях, Гемері), верстви, яка сформувалася задовго до індустріалізації та процесу становлення соціалізму і комунізму в країні<sup>17</sup>.

Крім основних завдань, працівники Інституту народознавства порушували вужчі проблеми (народний одяг, промисли і заняття, архітектура і побут, фольклор, культура нацменшин у країні та словаків закордоном)<sup>18</sup>. Почали з'являтися перші результати діяльності відділу документації та бібліографії, виходять праці по історії науки<sup>19</sup>. Свідченням росту рівня науки на початку 60-х рр. стало збільшення якості та кількості узагальнюючих, теоретичних праць<sup>20</sup>.

Від 1950-х років вимога дослідження словацької народної культури в контексті культури народів центральної та Південно-Східної Європи втілюється в міжнародний проект. Це сталося з ініціативи польської Академії наук шляхом створення у 1959 році Міжнародної комісії по вивченню народної культури в Карпатах (далі МККК)<sup>21</sup>. Словацька столиця була обрана місцем секретаріату комісії. Протягом кількох років членами комісії стали науковці Угорщини, СРСР, Румунії, Югославії, Болгарії. У часи обмеження міжнародних контактів країн соціалістичного простору комісія, яка в 70-х роках розширила предмет свого інтересу і на Балкани (МКККБ)<sup>22</sup>, стала визначною міжнародною організацією етнографів і фольклористів східнослов'янських та балканських країн<sup>23</sup>.

На кінець 50-х років Інститут стає центральною установою науки в країні, на напрями його наукової діяльності орієнтувалися й інші заклади інфраструктури дисципліни, насамперед

музеї. Поміж них слід згадати перший музей етнічної меншини в країні – Музей українсько-руської культури у Свиднику; Етнографічний музей Словацького Національного музею в Мартині<sup>24</sup>. Плідно працював відділ музичної фольклористики при Інституті музичної науки, який проводив порівняльні дослідження народної музики карпато-балканського регіону.

Успіхи, яких досягла словацька етнографія в 50 – 60-х роках ХХ ст. не були б можливими без професійного забезпечення відповідними кадрами, що приходили з університету. Діяльність Етнографічного семінару при філософському факультеті Університету ім. Коменського в Братиславі була відновлена ще у 1947 році, однак лише у 1969, стараннями Я.Подолака, він був реорганізований у Кафедру етнографії та фольклористики<sup>25</sup>.

У 1960-х роках і особливо в часи "празької весни" тривали теоретичні дискусії. На численних конференціях, у публікаціях продовжували окреслюватися завдання та проблеми етнографії<sup>26</sup>. Офіційно констатували стагнацію теоретичного мислення, що насправді було закономірним і усвідомленим, оскільки науковці не хотіли влізати в небезпечні гущавини марксизму-ленінізму і намагалися займатись емпіричними дослідженнями. Неодноразово підтверджувалася декларативність історизму науки, що дійсно було проблемою<sup>27</sup>. Дослідники намагалися виявити 'енецу явищ, однак спочатку в їхніх працях було більше історії, але не історизму. Останній часто розуміли, як фіксацію історичних даних, змін, а не вивчення процесу змін у динаміці<sup>28</sup>. Врешті було визначено, що завданням науки є показати всенародний інтегрований стиль життя словаків, який відрізняється від стилю інших народів. Етнографія має бути наукою про культурний розвиток словацького етносу і, з точки зору сучасних суспільних потреб, виявляти прогресивні та гальмуючі чинники традиційної культури, щоб сприяти утвердженню соціалістичних ідеалів<sup>29</sup>. Як видно така постановка проблеми свідчила про компроміс із тогочасними ідеологічними установками. У 60-х роках науково-дослідницька робота ІН САН розвивалася в напрямі, який був визнаний пріоритетним у попередньому десятилітті і зосереджувалася на п'яти основних проблемах:

Народна традиційна культура в Словаччині. Особливих змін в цьому науковому напрямі не було. Наслідки наукової діяльності ІН САН знаходили вияв не лише в монографіях та статтях – з'являються перші узагальнюючі праці: "Словаки" (в радянській енциклопедії "Народи мира")<sup>30</sup>; "Чехословацьке краєзнавство" (Ieskoslvenska vlastiveda), розділ "Народна культура"<sup>31</sup>. У кінці 1960-х років розгортається робота над збором матеріалів до Етнографічного атласу Словаччини.

Вплив індустріалізації на традиційну культуру. У 1960-х рр., використовуючи соціологічні (кількісні та статистичні) методи намагалися вивчати культуру міста<sup>32</sup>, однак перехід до цих методів часто нівелював етнографічність студій. Дослідження, хоч і було перспективним напрямом, не давало бажаних результатів і фактично не розвивалося до кінця 1970-х років, коли були уточнені завдання "етнографії міста"<sup>33</sup>.

Народна культура Карпатського регіону. Найбільш вагомими результатами в цьому напрямі очікувалися від міжнародної співпраці в межах МККК, яка організаційно ділилася на вісім субкомісій: пастушої культури та сільського господарства, художньої творчості та ремесел, народної їжі, словацького фольклору, народної архітектури і побуту, музично-танцювального фольклору, громадського устрою та родинного життя, народних звичаїв<sup>34</sup>.

Культура словацьких діаспор за кордоном та етнічні меншини в Словаччині. Вивчення словацьких анклавів були проведені в Югославії, Угорщині, частково в Румунії та Болгарії<sup>35</sup>. На території Словаччини досліджували угорців півдня країни і українців-русинів, продовжувалися систематичні (від 1951 р.) студії циганського народу, які, крім наукового (етнічна культура, походження, самосвідомість), мали і практичний інтерес – вирішення ромського питання в контексті соціально-економічних проблем країни.

Історія, методологія та теорія етнографії фольклористики. Протягом періоду вийшло немало історіографічних статей, з'являються перші бібліографічні збірники<sup>36</sup>.

Таким чином, внаслідок проведених заходів, наприкінці 1960-х рр. словацька етнографія вийшла на рівень продукування узагальнюючих праць із традиційної культури. Це стало можливим завдяки поступовому налагодженню співпраці наукових структур, підвищенню методологічного та теоретичного рівня науки, зростанню кількості узагальнюючих досліджень.

1970 – 1980-і рр. Від 1970 р. організація розвитку етнографії в країні була поставлена в

залежність від п'ятирічного держплану<sup>37</sup>. У ці роки для словацької етнографії були характерними кілька тенденцій. З одного боку спостерігався якісний ріст за рахунок підвищення загального теоретичного рівня праць, появи нової "повоєнної" генерації науковців, розвитку нових тем. З іншого боку – в період "нормалізації", після "празької весни", у Чехії почалися чистки та обмеження, що трохи зачепило і словацьку науку. На XV з'їзді Компартії ЧССР було приділено увагу суспільствознавчим наукам. Була висловлена вимога, щоб основним змістом дослідження стали питання будівництва соціалістичного суспільства. Концепція досліджень була орієнтована на зближення чеського та словацького народів. Історичні, філософські та філологічні науки мали займатися проблемами розвитку та змін класової і соціальної структури суспільства ЧССР, способу життя особистості в умовах соціалізму, формування соціалістичної людини<sup>38</sup>.

Така ситуація змушувала пристосовуватися, часто істина досягалася за рахунок певних підробок, компромісів науковців із ідеологією. Однак поступово історичний матеріалізм стає дійсною базою етнографії, яка вважається історичною наукою<sup>39</sup>. У 1970 – 80 роках менше стало вимог дотримання класового підходу при дослідженні, натомість усюди зазначалися завдання науки при утвердженні соціалізму. Якщо не брати до уваги таке необхідне тоді словесне сміття, праці базувалися на досить потужній емпіричній базі, мали значну наукову цінність. Я.Мйартан в етнографії, М.Косова, М.Лешчак у фольклористиці пропонували досить сміливі та оригінальні пропозиції, використовували методи структуралізму, функціоналізму, семіотики<sup>40</sup>.

Помітною була тенденція перенесення інтересів етнографів до сфери духовної культури, родинного життя, де зміни традиційної культури йшли не так швидко. Це одночасно означало уникання досліджень сучасності, оскільки ідеологічні умови унеможливлювали їх адекватну реалізацію. Все ж до кінця 1980-х рр. сакралізація досліджень духовного життя була жорсткою<sup>41</sup>. Популярними та актуальними були проблеми традиції в сучасності, славістичні дослідження, нові фольклорні жанри<sup>42</sup>. Наприкінці періоду почали з'являтися студії з релігійної етнографії, етногенезу словаків, єврейству, етнографії міста тощо<sup>43</sup>. Досягненням дисципліни слід вважати появу двох фундаментальних монографій В.Урбанцової<sup>44</sup> з історії науки у XVIII – XIX ст. Безперечно важливими є вихід низки бібліографічних видань. До таких слід віднести "Етнографічна література в Словаччині за роки 1905 – 1959" (*Narodopisna literatura na Slovensku za roky 1901 – 1959*)<sup>45</sup>. Крім неї, слід відзначити публікацію багатотомної "Bibliografia" під редакцією М.Кубової<sup>46</sup>. Результатом кількадесятирічної праці науковців стало завершення праці над Етнографічним атласом Словаччини<sup>47</sup>; вийшла низка монографій із регіональних студій та тематичні дослідження присвячені пастушій культурі, славістичним дослідженням, народному мистецтву, архітектурі, національним меншинам<sup>48</sup>.

Організаційна структура науки зберігала сталість. Від 1971 року держпланом нарешті офіційно визнавалася координуюча функція Інституту народознавства у питанні розвитку науки. Продовжувала діяти Кафедра етнографії та фольклористики в університеті Коменського. Словацьке етнографічне товариство на кінець 1980-х років нараховувало майже 300 членів, у той час, як на початку 1950-х років професійних етнографів було трохи більше десяти<sup>49</sup>. Активно співпрацювали з Інститутом народознавства музеї. Праці Словацького народного музею та Музею україно-руської культури, які виходили в їх періодичних часописах та окремими виданнями, відзначалися високим науковим рівнем, що відповідав тим, які публікувалися в провідному журналі "Словацьке народознавство"<sup>50</sup>.

Діяла МККК. Особливо плідними були 1970-ті роки, хоча всіх очікуваних результатів через низку причин не було досягнуто. На 80-і роки комісія переживала значні труднощі, в 1990 році комісія розпалася через політичні чинники. На той період в її активі було: матеріали збірників "Ethnographia carpatica" у яких вийшли "L'udova kultura v Karpatach", два видання "Карпатського сборника", збірник "Interetnicke vzťahy vo folklore karpatskej oblasti" та інші, серед яких було кілька бібліографічних проектів всеєвропейського масштабу<sup>51</sup>.

У другій половині XX ст., словацька етнографічна наука під впливом державної підтримки досягла значних результатів. Якщо на початку етапу мало хто з науковців піднімався вище рівня описовості, то на кінець 1980-х років дисципліна може похвалитися, наприклад, Етнографічним атласом, чого мають не всі європейські країни, де традиції науки мають давнішу

історію. За 1948 – 1989 роки словацькими вченими було створена низка узагальнюючих монографій, що відображають комплексну картину традиційної культури населення країни. Характерним було, що дисципліна залишилася в рамках "Volkskunde", хоча під кінець етапу намітилися певне розширення горизонту наукових пошуків. Незважаючи на ідеали інтернаціоналізму, офіційний чехословакізм, словацька наука продовжувала залишатися на позиціях національно ангажованого народознавства XIX ст. Під впливом ідеології марксизму-ленінізму у науці часто тенденційно вирішували нагальні наукові завдання. Попри актуальність проблем сучасності, дослідники рідко могли вийти за межі традиційної етнографії. Планування розвитку науки в межах п'ятирічних планів не завжди сприяло концептуальній єдності та цілісності досліджень. Компроміс з ідеологічними установками спричиняв фальсифікації, якщо реалії життя суперечили ідеології. Словацька етнографія стояла частково поза західноєвропейським контекстом, оскільки наукові контакти та обмін відбувалися лише в межах соціалістичних країн.

- 
- <sup>1</sup> Kal'avsky Michal: Dejiny slovenskej etnolygie. I. Osobnosti. – Bratislava, 1999. – S.89 – 90.
- <sup>2</sup> Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storoni – Etapy jej vyvoja // Ethnologia Actualis Slovaca. – Vol. III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58, 18 – 22.
- <sup>3</sup> Podolak Jan. Desat rokov slovenskeho narodopisu (1945 – 1955) // Slovensky Narodopis. – 1955. – №4. – S.421 – 448, 424.
- <sup>4</sup> Kal'avsky Michal: Dejiny slovenskej etnolygie. I. Osobnosti. – Bratislava, 1999. – 104 s.
- <sup>5</sup> Podolak Jan. Desat rokov slovenskeho narodopisu (1945 – 1955) // Slovensky Narodopis. – 1955. – №4. – S.421 – 448.
- <sup>6</sup> Konferencia o problematike dejin sudovej kultury na Slovensku // Slovensky narodopis. – 1964. – №3. – S.493 – 526, 495.
- <sup>7</sup> Podolak Jan. Desat rokov slovenskeho narodopisu (1945 – 1955) // Slovensky Narodopis. – 1955. – №4. – S.421 – 448, 425.
- <sup>8</sup> Kal'avsky Michal: Dejiny slovenskej etnolygie. I. Osobnosti. – Bratislava, 1999. – 104 s.
- <sup>9</sup> Narodopisny sbornik. – Bratislava, 1952, ročník X. – S.322.
- <sup>10</sup> Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storoni – Etapy jej vyvoja // Ethnologia Actualis Slovaca. – Vol.III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58.
- <sup>11</sup> Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storoni – Etapy jej vyvoja // Ethnologia Actualis Slovaca. – Vol.III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58.
- <sup>12</sup> Podolak Jan. Desat rokov slovenskeho narodopisu (1945 – 1955) // Slovensky Narodopis. – 1955. – №4. – S.421 – 448, 426 – 427.
- <sup>13</sup> Kal'avsky Michal: Dejiny slovenskej etnolygie. I. Osobnosti. – Bratislava, 1999. – 104 s.
- <sup>14</sup> Ibid. – S.93.
- <sup>15</sup> Ibid. – S.91.
- <sup>16</sup> Filova Božena. K aktualnym metodologickým problémom narodopisnej vedy // Slovensky narodopis. – 1960. – №2. – S.177 – 188. Fojtik Karel. Problemy a metody narodopisneho vyskumu prumysloveho mesta a oblasti // Slovensky narodopis. – 1965. – №4. – S. 413 – 430. Konferencia o problematike dejin sudovej kultury na Slovensku // Slovensky narodopis. – 1964. – №3. – S.493 – 526.
- <sup>17</sup> Kal'avsky Michal: Dejiny slovenskej etnolygie. I. Osobnosti. – Bratislava, 1999. – S. 95. Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storoni – Etapy jej vyvoja // Ethnologia Actualis Slovaca. – Vol. III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58.
- <sup>18</sup> Kal'avsky Michal: Dejiny slovenskej etnolygie. I. Osobnosti. – Bratislava, 1999. – S.95 – 96.
- <sup>19</sup> Ibid. – S.95 – 96.
- <sup>20</sup> Podolak Jan. Desat rokov slovenskeho narodopisu (1945 – 1955) // Slovensky Narodopis. – 1955. – №4. – S.421 – 448, 432 – 443.
- <sup>21</sup> Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storoni – Etapy jej vyvoja // Ethnologia Actualis Slovaca. – Vol.III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58.
- <sup>22</sup> Frolec Vaclav. 30 years of the International Commission of the study of Folk Culture in the Carpathians and Balkans // Ethnologia slovaca et slavica. – Vol.23. – 1991. – S.255 – 263.

- <sup>23</sup> Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storovii – Etapy jej vyvoja // *Ethnologia Actualis Slovaca.* – Vol.III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58, 27 – 28.
- <sup>24</sup> Polonec Andrej. Vznik a vyvoj narodopisneho muzejnictva na Slovensku // *Narodopisna Praca v muzeach na Slovensku.* – Martin, 1966. – S.7 – 14.
- <sup>25</sup> Kal'avsky Michal: Dejiny slovenskej etnolygie. I. Osobnosti. – Bratislava, 1999. – 104 s. Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storovii – Etapy jej vyvoja // *Ethnologia Actualis Slovaca.* – Vol. III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58.
- <sup>26</sup> Diskusne k suinasnej situacii v slovenskem narodopise // *Slovensky narodopis.* – 1968. – № 4. – S.519 – 542. Filova Bo•ena. Filozoficko-metodologicky seminar o vplyve industrializacie na suinasnu sudovu kulturu // *Slovensky narodopis.* – 1966. – №4. – S.506 – 510. Filova Bo•ena. K aktualnym metodologickým problemom narodopisnej vedy // *Slovensky narodopis.* – 1960. – №2. – S.177 – 188. Konferencia o problematike dejin sudovej kultury na Slovensku // *Slovensky narodopis.* – 1964. – №3. – S.493 – 526. Michalek Jan. K suinasyntym problemom slovenskej folkloristiky // *Slovensky narodopis.* – 1969. – №2 – 3. – S.321 – 327.
- <sup>27</sup> Konferencia o problematike dejin sudovej kultury na Slovensku // *Slovensky narodopis.* – 1964. – №3. – S.493 – 526.
- <sup>28</sup> Ibid. – S.493 – 526.
- <sup>29</sup> Diskusne k suinasnej situacii v slovenskem narodopise // *Slovensky narodopis.* – 1968. – №4. – S.519 – 542. Filova Bo•ena. Filozoficko-metodologicky seminar o vplyve industrializacie na suinasnu sudovu kulturu // *Slovensky narodopis.* – 1966. – №4. – S.506 – 510. Konferencia o problematike dejin sudovej kultury na Slovensku // *Slovensky narodopis.* – 1964. – №3. – S.493 – 526.
- <sup>30</sup> Kal'avsky Michal: Dejiny slovenskej etnolygie. I. Osobnosti. – Bratislava, 1999. – S.95.
- <sup>31</sup> Ibid. – S.95 – 96.
- <sup>32</sup> Fojtik Karel. Problemy a metody narodopisneho vyskumu prumysloveho mesta a oblasti // *Slovensky narodopis.* – 1965. – №4. – S.413 – 430.
- <sup>33</sup> Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storovii – Etapy jej vyvoja // *Ethnologia Actualis Slovaca.* – Vol.III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58. Salner Peter. K teoretickým problemom etnografického vyskumu mesta // *Slovensky narodopis.* – 1982. – №2. – S.211 – 217.
- <sup>34</sup> Frolec Vaclav. 30 years of the International Commission of the study of Folk Culture in the Carpathians and Balkans // *Ethnologia slovaca et slavica.* – Vol.23. – 1991. – S.255 – 263. Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storovii – Etapy jej vyvoja // *Ethnologia Actualis Slovaca.* – Vol. III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58.
- <sup>35</sup> Kal'avsky Michal: Dejiny slovenskej etnolygie. I. Osobnosti. – Bratislava, 1999. – 104 s. Podolak Jan. Desat rokov slovenskeho narodopisu (1945 – 1955) // *Slovensky Narodopis.* – 1955. – №4. – S.421 – 448. Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storovii – Etapy jej vyvoja // *Ethnologia Actualis Slovaca.* – Vol.III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58.
- <sup>36</sup> Kal'avsky Michal: Dejiny slovenskej etnolygie. I. Osobnosti. – Bratislava, 1999. – S.95 – 96.
- <sup>37</sup> Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storovii – Etapy jej vyvoja // *Ethnologia Actualis Slovaca.* – Vol.III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58.
- <sup>38</sup> Ibid.
- <sup>39</sup> Horvatova Emilia. Teoreticke otazky suinasnej etnografie // *Slovensky narodopis.* – 1973. – №3. – S.311 – 318.
- <sup>40</sup> Kal'avsky Michal: Dejiny slovenskej etnolygie. I. Osobnosti. – Bratislava, 1999. – 104 s. Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storovii – Etapy jej vyvoja // *Ethnologia Actualis Slovaca.* – Vol. III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58.
- <sup>41</sup> Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storovii – Etapy jej vyvoja // *Ethnologia Actualis Slovaca.* – Vol.III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58.
- <sup>42</sup> Luther Daniel. K teoretickým vychodiskam ľudia tradicie // *Slovensky narodopis* – 1982. – №2. – S.177 – 186.
- <sup>43</sup> Kal'avsky Michal: Dejiny slovenskej etnolygie. I. Osobnosti. – Bratislava, 1999. – 104 s. Кийера Матуль. Zur Ethnogenese der Slowaken (Probleme und Ausgangspunkte) // *Ethnologia slovaca et slavica.* – Vol.22. – 1991. – S.191 – 204. Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storovii – Etapy jej vyvoja // *Ethnologia Actualis Slovaca.* – Vol.III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58. Salner Peter. K teoretickým problemom etnografického vyskumu mesta // *Slovensky narodopis.* – 1982. – №2. – S.211 – 217.
- <sup>44</sup> Urbancova Viera. Slovenska etnografia v 19. storovii (vyvoj nazorov na slovensky sud). – Martin, 1987. –

440 s. Urbancova Viera. Poiiatky slovenskej etnografie. – Bratislava, 1970., 327 s.

<sup>45</sup> Narodopisna literatura na Slovensku za roky 1901 – 1959 (P.Stano, R.Zatko), Martin. – 1989.

<sup>46</sup> Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storoni – Etapy jej vyvoja // Ethnologia Actualis Slovaca. – Vol.III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58.

<sup>47</sup> Etnograficky atlas Slovenska. – Bratislava, 1990. – 124 s.

<sup>48</sup> Kal'avsky Michal: Dejiny slovenskej etnolygie. I. Osobnosti. – Bratislava, 1999. – 104 s. Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storoni – Etapy jej vyvoja // Ethnologia Actualis Slovaca. – Vol.III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58.

<sup>49</sup> Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storoni – Etapy jej vyvoja // Ethnologia Actualis Slovaca. – Vol.III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58.

<sup>50</sup> Podolak Jan. Etnologia na Slovensku v 20. storoni – Etapy jej vyvoja // Ethnologia Actualis Slovaca. – Vol.III. Etnologicke a folkloristicke institucie na Slovensku, 2003. – S.9 – 58.

<sup>51</sup> Frolec Vaclav. 30 years of the International Commission of the study of Folk Culture in the Carpathians and Balkans // Ethnologia slovaca et slavica. – Vol. 23. – 1991. – S.255 – 263.

*В исследовании анализируется состояние словацкой этнологии в коммунистический период развития страны. Рассмотрены достижения и потери дисциплины на протяжении 1948 – 1989 гг., оказано внимание инфраструктуре науки, ведущим направлениям научных исследований.*

*Ключевые слова: история словацкой этнологии, социализм, направления научных исследований.*

*In the article the conditions of Slovak ethnology during communist period of country development are analyzed. Achievements and losses of the discipline during 1948 – 1989 were examined, the attention was focused on science infrastructure, the main directions of science investigations.*

*Key words: history of Slovak ethnology, socialism, science investigations.*